

Riksantikvaren

Østfoldmuseene

Adresse: Gamlebygata 8, 1721 Sarpsborg

E-post: postmottak@ostfoldmuseene.no

Telefon: 69 11 56 50

Org.nr.: 994 963 910

Gaute Jacobsen

Fredrikstad Museum

gaute.jacobsen@ostfoldmuseene.no

mobil: 480 68 409

Deres ref.:

Vår ref.: 2025-701/GJA

Dato: 12.06.2025

Høringsuttalelse til Bevaringsstrategi for bygder og byers kulturmiljø

Østfoldmuseene mener at forslaget til bevaringsstrategi for bygder og byers kulturmiljø er et godt og nødvendig dokument, som tar opp viktige utfordringer og muligheter innenfor kulturmiljøfeltet. Det helhetlige utgangspunktet, med vekt på mangfold og bærekraft, er positivt og forplikter.

Vi har likevel noen innspill og forslag til presiseringer og styrking av strategien:

1. Strategi, prioritering og forvaltning

Vi understreker betydningen av at strategien ikke bare skal være en faglig rettesnor, men også et styringsverktøy. Det må stilles tydelige forventninger til at alle berørte aktører, inkludert de ulike departementene, tar ansvar i tråd med sektorprinsippet. Det gjelder særlig bygninger og anlegg i museal forvaltning, hvor det ofte er begrensede ressurser – både økonomisk og kompetansemessig – til å ivareta fredete bygninger og kulturmiljø av høy nasjonal verdi.

2. Østfolds særegne bidrag: Herregårdene og festningsverk

Østfold er det fylket i landet med flest herregårder, men de historiske godsstrukturene som lå under herregårdene preger landskap og bygninger i mange fylker. Herregårdsmiljøenes tun, husmannsplasser og hager representerer et unikt kulturhistorisk uttrykk, og utgjør sentrale kulturmiljø både i byer og bygder, men har blitt oversett i historieskrivingen. Vi savner en tydeligere omtale av herregårdenes betydning som makt- og kunnskapssentra knyttet til forvaltning og landbruk i strategien. Herregårdene er bærere av både nasjonal og lokal historie, og gir et viktig bidrag til forståelsen av samfunnsutviklingen.

Et annet sentralt kulturmiljø er Fredrikstad festning. Den er et enestående eksempel på en garnisonsby der militære og sivile miljøer har utviklet seg tett sammen innenfor

festningsverkets voller. Slike unike kulturmiljø fortjener å løftes frem som eksempler i den nasjonale strategien.

3. Samarbeid og forvaltningsavtaler

For å lykkes med å bevare og bruke kulturmiljøene i bygder og byer, er det avgjørende med gode samarbeidsmodeller mellom stat, fylkeskommuner, kommuner og museer.

Østfoldmuseene mener det er behov for å styrke ordningen med forvaltningsavtaler mellom offentlige myndigheter, stiftelser og museer, slik at ansvaret for istandsetting og vedlikehold fordeles mer bærekraftig.

4. Riksantikvarens rolle

Vi mener Riksantikvaren bør ha en tydelig ledende rolle i arbeidet med å følge opp strategien, særlig når det gjelder koordinering mellom sektorer og nivåer. Riksantikvaren bør også være pådriver for å synliggjøre utfordringer knyttet til fredete anlegg i offentlig og privat eie – inkludert anlegg i museal forvaltning.

5. Oppfølging og tydelige forventninger til sektoransvar

Slik det fremgår av strategien, har de enkelte departementene et selvstendig ansvar for kulturmiljø i egen sektor. Vi mener det er avgjørende at bevaringsstrategien også inneholder konkrete forventninger og retningslinjer som gjør dette ansvaret operasjonelt. Det må ikke bli en passiv henvisning til sektorprinsippet, men et aktivt virkemiddel.

Avslutning

Bevaringsstrategien er et godt utgangspunkt, men bør styrkes når det gjelder operasjonalisering, ansvarliggjøring og prioritering. Vi oppfordrer til at museenes rolle i forvaltningen løftes tydeligere frem, og at unike miljøer som herregårder og festninger en bedre plass i strategien.

Med vennlig hilsen,

Hege Hauge Tofte

Direktør, Østfoldmuseene

Gaute Jacobsen

Avdelingsdirektør, Østfoldmuseene – Fredrikstad Museum